

Oponentní posudek na disertační práci Ing. Davida Martinčíka: „Vliv chování firem na hospodářský cyklus (DSGE přístup)“

a) Práce se zaměřuje rozšíření modelu DSGE ve smyslu zavedení manažerského činitele. Autor považuje za důležité zdůvodnit svoji myšlenku nezbytnosti podnikatelského činitele, a proto se obrací k základům ekonomické teorie a k jejímu vývoji. Této problematice věnuje značné úsilí, což je především vidět na zpracování a relativně velkém rozsahu první kapitoly práce „Firma a podnikatel v ekonomické teorii“. Další části práce zachovávají systematický postup při výkladu a postupně jsou věnovány následujícím tématům vývoji ekonomického modelování od počátku až po modely DSGE, modelům RBC jako specifickým případům modelů DSGE a RBC modelu s manažerským sektorem (stěžejní a originální část práce). Dále je přidána kapitola, která se věnuje monopolní konkurenci a kapitola, která pojednává o modifikované CD produkční funkci s manažerským faktorem. Text práce, kromě toho, že je logicky uspořádán, je velmi pěkně a přehledně napsán, což je nutné ocenit zejména u kapitoly první, která obsahuje historický přehled a u kapitoly druhé - vývoj a srovnání matematicko-ekonomických teorií.

b) Takto pojaté téma v české vědecké literatuře chybí, proto volbu tématu pokládám za mimořádně dobré rozhodnutí. Autor vzhledem k volbě tématu nemůže použít homogenní metodologii. V první kapitole používá historického postupu. Ve druhé kapitole používá srovnávací metody, kterou aplikuje na ekonomické teorie. V kapitolách ve druhé polovině práce, které jsou věnovány modelům RBC je používána metoda matematického modelování. Celkově mohu hodnotit výběr metod jako odpovídající rozsahu a zaměření práce.

c) Cílem práce je zavedení manažerského sektoru do struktury modelu RBC. Za účelem této modifikace modelu RBC, autor vychází z velmi širokého základu, kdy považuje za nezbytné seznámit čtenáře se širokými souvislostmi tohoto relativně úzkého cíle, tj. s vývojem a dosaženou úrovní v oblasti teorie firmy a teorií, které se zabývají úlohou manažera v činnosti firmy. Do toho širokého základu autor zařazuje pasáže, ve kterých čtenář seznamuje s vývojem a dosaženou úrovní bádání v oblasti matematického modelování. Zmíněné výchozí úvahy vyúsťují do relativně úzkého stěžejního tématu, totiž vybudování manažerského segmentu v rámci standardního modelu RBC, kterým byl úspěšně završen hlavní cíl práce.

d) Standardní RBC model je vyložen ve třetí kapitole. Je chápán jako základní východisko pro modifikaci směrem k zabudování manažerského sektoru. Kapitola je přehledová, vychází z již známých a mnohokrát diskutovaných struktur. Zajímavý je přístup k výkladu, který je velice přehledný a poskytuje všechny informace, které čtenář potřebuje k získání dostatečné orientace v problému. V závěru kapitoly je zdůrazněna pasivita firmy, která je omezena technologií danou produkční funkcí a která maximalizuje zisk. Autor v dalších kapitolách zavádí manažerský sektor, což se výrazně projeví na změnách řešení modelu, protože zavedení manažerského sektoru změní chování modelu.

V kapitole čtvrté je do modelu zařazen manažerský sektor. Orientace manažerů na „zvětšování“ je diskutabilní. Pokud bychom modifikovali úlohu manažerů ve smyslu úzké propojení manažerských platů se ziskem, zařazení manažerského sektoru by bylo problematické, protože by manažerská úloha „kopírovala“ model firmy. Další možnosti orientace manažerů existují, ale vedly by na formulaci složitějších úloh. Například, pokud by se předpokládalo, že manažer se orientuje na dlouhodobé přežití podniku, vedlo by to k formulaci složitějšího modelu. Pokud by firma usilovala o co největší

podíl na trhu, pak by formulovaný model byl velmi podobný modelu, kde manažér usiluje o maximální rozsah firmy, tedy modelu, který autor uvádí ve své disertační práci. Každopádně úvahy o úloze manažerského sektoru nabízejí různé varianty chování manažerů a autor se jistě jimi zabýval. Bylo by zajímavé, kdyby při ústní obhajobě uvedl některé důvody, proč se rozhodl právě pro takový model manažerského sektoru.

V souvislosti se zavedením manažerského sektoru mám připomínku k ekonomické interpretaci skutečnosti na str. 57, že marginální produkt bude menší než důchod vyplácený příslušnému výrobnímu činiteli. Zdůvodnění této skutečnosti by mělo být více matematické. V interpretaci autora chybí užší vazba na optimalizační úlohu manažera. Podobně pokračování tohoto textu nepřináší přesné informace. Autor by měl nejdříve explicitně sdělit, že úloha firmy na maximalizaci zisku a úloha manažera jsou obecně nekonzistentní. Samozřejmě tato důležitá myšlenka je obsažena na konci textu na str. 58 a 59. Cituji: „Chování firem je určeno výhradně manažery...“. Dále by měl text na str. 58 upřesnit následujícím způsobem: Rovnováhu celého systému určujeme buď zahrnutím úlohy firmy na maximalizaci zisku, nebo zahrnutím úlohy manažera na maximalizaci velikosti firmy při „rozpočtovém“ omezení. Zahrnutí obou úloh je možné pouze, když užitková funkce manažera je konstantní. Pokud je produkční funkce homogenní stupně jedna, potom je optimální řešení úlohy manažera nulové tj. kapitál=0, práce=0, nebo neexistuje vůbec.

V kapitole páté je analyzován předpoklad monopolní konkurence. Na tomto předpokladu jsou například budovány nové keynesovské modely. Abychom produkční sektor jehož struktura je monopolně konkurenční, neobejdeme se bez agregace, která je provedena na základě Dixitovy-Stiglitzovy teorie. Odvození poptávkové funkce na str.62 není zcela teoreticky správné. Jedná se obecně o isoperimetrickou (a navíc degenerovanou) úlohu variačního počtu, která by měla být řešena metodami variačního počtu. Nalezená poptávková funkce je ovšem správná, ale jenom díky tomu, že ekonomický problém vede na úlohu degenerovanou, což vysvětluje, že použitý nesprávný postup vede na správné řešení. Polehčující okolnost pro autora je, že takhle chybně to dělají i autoři stěžejních děl z oblasti DSGE (např. Galí). Dále se autor zabývá maximalizací zisku monopolní firmy. Obsahem této pasáže jsou vcelku rutinní odvození, zajímavé jsou důsledky pro agregaci na str.68. Poznámka na konci strany 68: „Integrál na pravé straně není řešitelný...“ není zcela srozumitelná. Kapitola je uzavřena krátkou sekcí, která se zabývá problematikou nerozděleného zisku.

Šestá kapitola je věnována formulaci produkční funkce, která obsahuje aktivitu manažera jako výrobní činitel. Autor zařazení manažerského činitele vidí jako velmi důležitou věc. Umožňuje totiž produkční funkci, která má rostoucí výnosy z rozsahu, použít pro autorův originální model, který požaduje klesající výnos z rozsahu vztažený pouze na práci a kapitál. Tento model, který zahrnuje manažerskou aktivitu jako činitel, pokládá autor za korektní a chápe ho jako zakončení výzkumné úlohy, kterou si vytyčil. V samém závěru kapitoly uvažuje o pokračování, které by spočívalo v endogenizaci proměnné M , což může přinést velmi zajímavé závěry.

Shrnutí výsledků práce je až příliš filozofické a z hlediska jejího zaměření poněkud zbytečné. Stačilo by shrnutí výsledků a zda bylo dosaženo výzkumných cílů, které budou vždy samozřejmě relativní. S přílohou jsem soustředil na kontrolu matlabovských souborů a grafů. Neshledal jsem závažné problémy, drobnou připomínku mám jen k obrázkům 6.15 a 6.16 vrstevnice obou funkcí by měly mít ekvidistantní hladiny, což není úplně přesně splněno a autor by se měl pokusit využít všechny prostředky matlabovské grafiky aby odlišil graf produkční funkce s rostoucími a klesajícími výnosy z rozsahu.

e) Na počátku své doktorské disertační práce autor vytyčil cíle, kterých zamýšlel dosáhnout. Konstatuji, že stanovených cílů bylo dosaženo. Práce samotná je původním přínosem doktoranda

v oblasti originálního zpracování problematiky dvou protikladných táborů ekonomické teorie. Další bezesporným přínosem práce je zahrnutí manažerského sektoru do modelů DSGE a manažerského činitele v produkční funkci. Záměr autora rozpracovat problém aktivity manažera jako endogenní proměnné se jeví jako záležitost, která slibuje řadu zajímavých výsledků.

f) Autor má poměrně rozsáhlou publikační činnost, která relativně široký záměr. Přesto zde najdeme práce zabývající se modely DSGE, které jsou přípravou k tématu disertační práce, jejichž citace zde nalezneme.

g) Otázky k diskuzi:

1. Má předpoklad rostoucích výnosů z rozsahu empirické zdůvodnění?
2. Z jakého důvodu zápornost jmenovatelů vzorce 4.11 nemá ekonomický smysl? Viz tvrzení na str.73 dole.

h) Protože obsah práce splňuje požadavky kladené na doktorskou disertační práci, samotná práce je kvalitní a autor zde prokázal potřebné znalosti v daném oboru a schopnost vědecky pracovat, což dokazuje mimo jiné i prezentovaná publikační činnost, hodnotím tuto doktorskou práci kladně a doporučuji tuto doktorskou práci k obhajobě. V případě úspěšné obhajoby navrhuji, aby JUDr.Ing. Davidu Martinčíkovi udělen titul doktor (PhD.) v oboru podniková ekonomika a management.

Prof.RNDr.Ing. Jan Kodera, CSc.

Katedra měnové teorie a politiky

Fakulta financí a účetnictví

Vysoká škola ekonomická v Praze